

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-5333/2021. számú ügyben

A Szeged-Csanádi Egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató
Bácsalmási Gyermekotthonában a COVID-19 helyzetre tekintettel tett
látogatással összefüggésben

Előadó: dr. Filip Ildikó
dr. Kelemen Dóra

Érintett szervek: Szeged-Csanádi Egyházmegye Szent Ágota
Gyermekvédelmi Szolgáltató Bácsalmási Gyermekotthona

2021.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-5333/2021. számú ügyben**

A vizsgálat megindítása

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (4) bekezdése rögzíti hivatalból indított eljárási jogosultságomat. Eszerint hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására *vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat.*

A COVID-19 járvány az egész világnak, így hazánknak is nagy kihívást jelent. Minderre tekintettel kiemelt feladatommak tekintem a bentlakásos intézményekben, ezen belül a gyermekotthonokban élők ellátási körülményeinek monitorozását. Az előzőekre tekintettel a Szeged-Csanádi Egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Bácsalmási Gyermekotthonában (a továbbiakban: Gyermekotthon) 2021. október 13-án munkatársaimmal helyszíni látogatást tartottam.

A járványhelyzet megelőzési, kezelési szempontjain alapuló, szűkebb fókuszú vizsgálatról készült alábbi jelentés a vezetőség által elmondottakat, a gyermekotthonban élők körülményeinek megtekintése alapján levont következtetéseket és megállapításokat tartalmazza.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- *Az oktatáshoz való jog:* „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország e jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];
- *A testi és lelki egészséghez való jog:* „Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogszabályok

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. Rendelet, (a továbbiakban: Gyer.);
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet).

A megállapított tényállás

A látogatás résztvevőit a Gyermekotthon vezetője, valamint közvetlen helyettese, továbbá a Szeged-Csanádi Egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatójának két vezető beosztású munkatársa fogadta, akik bemutatták az intézményben folyó munkát, illetve beszámoltak a járványügyi intézkedésekről.

1. A Gyermekotthon

A Gyermekotthon Bács-Kiskun megye déli részén, Bácsalmás központjában helyezkedik el, parkosított környezetben. A 2017-ben felújított és korszerűsített, eredetileg szecessziós építészeti stílusú épületegyüttesben négy lakásotthon került kialakításra. Az egyes lakásotthonok befogadóképessége 10 fő, így a Gyermekotthonban összesen 40 fő férőhely biztosított. Az 1. számú lakásotthonban 10 lány gyermek lakik az 5 hálószobában. A 2. számú lakásotthonban a nagyobb gyermekek, illetve az utógondozottak laknak. A 3. számú lakásotthonban 10 fiú gyermek elhelyezése biztosított, míg a 4. számú lakásotthon a kisebb korú lányoknak ad otthont. A szobák frissen festettek, otthonosak, a gyermekek saját ízlésük szerint rendezték be, dekorálták személyes tárgyaikkal, fényképeikkel, alkotásaikkal. A tágas nappalik szolgálnak a beltéri közös programok (pl. filmnézés, társasjátékozás) és az étkezések helyszínéül. Az amerikai konyhák frissen felújítottak, a lakásotthonokhoz tartozó kamrák nagyon jól felszereltek. Élelmiszerre napi 1000 Ft/fő összeget fordíthatnak, az étrend összeállításánál a működtető által foglalkoztatott dietetikus tanácsait is figyelembe veszik. Minden lakóegységhez tartozik kettő vizesblokk, egy mosókonyha és egy nevelői szoba.

A Házirendet és a gyermekjogi képviselő elérhetőségét minden lakásotthonban jól látható helyen kifüggesztették, a panaszláda is minden egységben adott. A tágas udvarban lehetőség van a szabadtéri foglalkozások megtartására, focizásra, nyáron fürdésre a medencében. Az udvarból nyíló szabadidőszoba szintén frissen felújított, pingpong és csocsó asztalokkal, bokszzsákkal felszerelt. A közeljövőben erőgépek beszerzését is tervezik. Ez a terem ad helyet a nagyobb ünnepeknek is. Az adminisztratív feladatok ellátására külön irodákat alakítottak ki a gyermekotthon területén. A tárgyalóterem és az irodahelyiségek mellett, ebben az épületrészben található a kapcsolattartó szoba is.

A Gyermekotthon engedélyezett létszáma 40 fő. Jelenleg 35 gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermek és 5 utógondozói ellátásban részesülő fiatal él a Gyermekotthonban. A legkisebb gyermek 12, a legidősebb 19 éves, közülük 22 lány és 18 fiú. A 35 kiskorú lakóból 21 fő normál szükségletű, míg 14 gyermek különleges szükségletű, többségében tanulási problémákkal küzdő tanuló. A gyermekek között 3 testvérpár él a Gyermekotthonban. A helyszíni látogatás idején a gyermekek közül összesen 12 fő volt engedély nélkül távol, közülük hárman tartós szökésben.

A Gyermekotthon fenntartója a Szeged-Csanádi Egyházmegye, működtetője a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató. A Gyermekotthonban jelenleg 29 munkatárs dolgozik gyermekotthon vezetői, gyermekotthon vezető helyettesi, gyermekvédelmi ügyintézői, nevelői, gyermekvédelmi asszisztensi, valamint gyermekfelügyelői státuszban. Az intézménynek van saját fejlesztőpedagógusa és pszichológusa is. A Gyermekotthon vezetője 2014 márciusa óta dolgozik az intézményben. Az állandó munkatársak mellett a nyári időszakban határozott időre kiegészítőket is alkalmaznak. 2020 januárjától a helyszíni látogatás időpontjáig 2 dolgozó távozott az intézményből, álláshelyüket azóta betöltötték. A foglalkoztatottak száma megfelel az NM rendelet létszámnormáinak. A szakdolgozók fluktuációja nem jelentős.

2. Oktatás

A gyermekek a közeli általános iskola és gimnázium mellett a Bajai Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménybe, továbbá a kiskunhalasi és a kiskunfélegyházi középiskolákba járnak. Egy utógondozott lány jelenleg diplomás ápolónőnek készül a felsőoktatási intézményben.

A világvjárvány során az online oktatáshoz szükséges digitális eszközöket a fenntartó biztosította az intézmény számára. A munkatársak, illetve a fejlesztőpedagógus mellett pedig nagy segítséget nyújtottak a távoktatás során a gyermekeknek a nevelőszülői tanácsadók.

3. Kapcsolattartás

A gyermekek közel 90 %-ának van a gyámhatóság által szabályozott kapcsolattartási rendje. A gyermekek hozzátartozóikkal való kapcsolattartásának többsége meg is valósul. A személyes kapcsolattartás mellett a járvány idején a különböző elektronikus felületeken online, illetve telefonon történő kapcsolattartási módok kerültek előtérbe, továbbá a levél és csomagküldés is gyakorinak számított.

A gyermekvédelmi gyámok megfelelően el tudják látni a feladataikat, a gyermekek és a munkatársak számára elérhetőek. A gyermekjogi képviselő látogatása is rendszeres. Amennyiben a személyes látogatásoknak a járvány miatti korlátozások kapcsán nem tudtak eleget tenni a szakemberek, online tartották a kapcsolatot a gyermekekkel.

4. Járványügyi intézkedések

A járvány első hullámát követően a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató az általa működtetett intézmények részére Eljárásrendet dolgozott ki, amely tartalmazta a járványhelyzet idején beszerzendő eszközöket, a kapcsolattartás szabályait, a megelőzés érdekében teendőket, ismertette a COVID-19 megbetegedés tüneteit, pozitív PCR teszt levétele esetén követendő intézkedéseket, az oktatási, digitális oktatási feladatokat. Az Eljárásrendet az országos szabályozással összhangban folyamatosan ismertették a szakdolgozókkal és a gyermekkel. A fenntartó az Alföld Ambulance Kft.-vel megbízási szerződést kötött a járványhelyzetből eredő egészségügyi feladatok ellátására.

A Gyermekotthon 6 munkatársa és 5 gyermek fertőződött meg koronavírussal. Igazolt megbetegedés esetén a lakóotthon valamennyi gyermekét tesztelték, és a járvány terjedésének megakadályozása érdekében izolációs szobákat alakítottak ki az egyes lakóotthonokban. Engedély nélküli távollét esetén a lakóotthonba történő visszatérést megelőzően a gyermekek a Szegeden kialakított izolációs házba kerültek, és az Alföld Ambulance Kft. vizsgálata, valamint a szükséges egészségügyi intézkedések után térhettek vissza lakóegységükbe. A védekezéshez szükséges tárgyi feltételeket – különösen maszk, gumikesztyű, fertőtlenítő szerek, kézfertőtlenítő – a fenntartó a járvány kritikus hullámai alatt folyamatosan biztosította. A járványügyi biztonsági intézkedésekre a személyes figyelmeztésen túl plakátok is felhívták a gyermekek figyelmét. A járványidőszakban minimálisan nőtt a kortárs agresszió. A szökésben lévő gyermekek egy része visszatért az intézménybe. A gyermeknek a járványhelyzet okozta lelki kihívások leküzdéséhez pszichológus nyújtott rendszeres segítséget. A Gyermekotthon lakóinak, illetve a szakdolgozóinak közel 90%-a élt az oltás lehetőségével.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, és az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése alapján az alapvető jogok biztos a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében *hivatalból eljárást* folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy az alapvető jogok biztos – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. A Gyvt. 95. §-a alapján az otthont nyújtó ellátás biztosítása állami feladat. A Gyvt. 97. § (1) bekezdése szerint a törvényben meghatározott személyes gondoskodást nyújtó ellátást vagy egyes körülhatárolható és elkülöníthető feladatok ellátását, ide nem értve a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatást, a települési önkormányzat, illetve az állam – a fenntartói feladatainak a Kormány rendeletében kijelölt szerv útján – állami fenntartóval, egyházi fenntartóval és nem állami fenntartóval kötött ellátási szerződés útján is biztosíthatja. Ebből következően a látogatással érintett egyház által fenntartott gyermekotthonra a vizsgálati hatásköröm kiterjed.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztos a egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi éllel azt mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja, vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a*

döntési megfontolások átláthatóak, követhetők legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

Ha összevetjük az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében, a XV. cikk (5) bekezdésében, a XVI. cikk (1) bekezdésében, XX. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány a 67. § (1) bekezdésének, 70/A § (1)-(2) bekezdésének, 70/D. § (1)-(2) bekezdésének, valamint 70/F. § (1)-(2) bekezdésének a szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező alapvető jogok védelme tekintetében nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, vagy jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná.

Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az AB által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam köteleességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére.* A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az objektív intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki: az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapjogainak előmozdítása, érvényesülése, védelme érdekében.

Ezt az alaptételt megtaláljuk az Egyezmény preambulumban is, amely rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó, védelmét biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. Az Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez. Az Egyezmény 19. cikk 1. pontja a részes államokat a gyermeket az erőszak bármely formájával szembeni védelemre kötelezi. Az Egyezmény 20. cikk 1. pontja a családi környezetétől ideiglenesen vagy véglegesen megfosztott gyermek védelmére és segítségére vonatkozó állami kötelezettséget rögzíti.

2. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez.* E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek

megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését többek között az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatással biztosítja. Az Alaptörvény szerint az ismeretbővítés, a magasabb szintű szakmai, tudományos oktatásban való részvételhez kellő tanulás lehetőségét a középfokú oktatás korlátozásmentes és ingyenes elérhetőségével ösztönzi.

Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből eredő intézményvédelmi kötelezettség összetett követelményrendszerrel támaszt az állammal szemben az alapjogok érvényesülésére. Magában foglalja a szabályozási kötelezettséget, adott esetben az anyagi támogatási kötelezettséget, a meglévő vagy az alapjog-érvényesülés szempontjából az Alaptörvény által megkívánt intézményes formák védelmét (s egyben tartózkodást a működés tartalmi befolyásolásától). Mindezek nyomán *fennáll az állami kötelezettsége az oktatáshoz való jog gyakorlásának lehetőségét biztosítani az intézményi struktúra létrehozásával, fenntartásával.* Az Alkotmánybíróság 3046/2013. (II. 28.) AB határozata kiemelte, hogy az oktatáshoz való jog, illetve az államot terhelő intézményvédelmi kötelezettség tartalmával több ízben foglalkozott, az ezekben kifejtett álláspontját pedig az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdésével összefüggésben fenntartja. Hangsúlyozta: a mindenkori törvényhozó és végrehajtó hatalom alkotmányos joga és egyben kötelessége az oktatási rendszer működtetésének folyamatos figyelemmel kísérése, a felmerülő hibák kijavítása, a hiányosságok pótlása, a működési zavarok elhárítása, az ellehetetlenülés megakadályozása.

3. *Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése értelmében a testi és lelki egészséghez való jog érvényesülése, mint államcél az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem nélkülözheti a nemzetgazdaság mindenkori teherbíró képességének mértékét. Az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy általános ismérvekkel csak egészen szélső esetekre korlátozottan határozhatja meg az állami kötelezettség kritikus nagyságát, vagyis azt a szükséges minimumot, amelynek hiánya már alkotmányellenességhez vezet. Az 56/1995. (IX. 15.) AB határozat szerint a testi és lelki egészséghez való jogként meghatározott alkotmányi követelmény az államnak azt az alkotmányos kötelezettségét jelenti, hogy a nemzetgazdaság teherbíró képességéhez, az állam és a társadalom lehetőségeihez igazodva olyan gazdasági és jogi környezetet teremtsen, amely a legkedvezőbb feltételeket biztosítja a polgárok egészséges életmódjához, életviteléhez. Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint a testi és lelki egészséghez való jog tehát önmagában alanyi jogként értelmezhetetlen, állami – intézményrendszerrel fenntartó, működtető – kötelezettségként fogalmazódik meg, amely magában foglalja azt a kötelezettséget, hogy a törvényhozó a testi és lelki egészség bizonyos területein alanyi jogokat határozzon meg.*

III. Az ügy érdemében

1. Védőfelszerelés, tisztító-, fertőtlenítő szerek rendelkezésre állása kapcsán

A vezetőktől kapott tájékoztatás szerint a védekezéshez szükséges eszközöket a fenntartó biztosította a Gyermekotthon számára. A lakásotthonokat rendszeresen fertőtlenítik. A járványügyi biztonsági intézkedésekre a személyes figyelmeztetésen túl plakátok is felhívták a gyermekek figyelmét. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató az általa működtetett intézmények részére a megbetegedés megelőzésére, a járványhelyzet kezelésére Eljárásrendet dolgozott ki, a járványhelyzetből eredő egészségügyi feladatok ellátására pedig egészségügyi szolgáltatóval megbízási szerződést kötött. A Gyermekotthonban izolációs szobát alakítottak ki, így a fertőzött gyermekeket minden esetben el tudták különíteni társaiktól.

Összességében elmondható, hogy a Gyermekotthon a járványhelyzet kezelése által megkívánt szükséges lépéseket a járványhelyzet első, második és harmadik hullámában egyaránt megtette.

2. A személyi feltételek kapcsán

A gyermekotthon létszámminimum normáit az NM rendelet 1. számú mellékletének II. 2. pontja tartalmazza. Eszerint a legfeljebb 48 férőhelyes gyermekotthonban 1 fő intézményvezetőt kell alkalmazni. Egy gyermekcsoportban maximálisan 12 fő helyezhető el. Csoportonként 1 fő nevelőt, 1 fő gyermekvédelmi asszisztent és 3 fő gyermekfelügyelőt kell alkalmazni, azzal, hogy ha a nevelők létszáma magasabb, a gyermekfelügyelők és a gyermekvédelmi asszisztensek száma csökkenthető, de a csoportonként alkalmazott szakdolgozók száma 5 fő alá nem csökkenhet. A képesítési előírásokat az NM rendelet 2. számú melléklete rögzíti.

A 40 férőhelyes Gyermekotthon négy 10 fős csoporttal működik. A rendelkezésre álló adatok szerint a foglalkoztatottak száma megfelel az NM rendelet létszámnormáinak, a munkatársak szakképzettsége a jogszabályban foglaltaknak megfelelő, három gyermekvédelmi felügyelő képzése jelenleg folyamatban van.

3. A gondozott gyermekek oktatásával összefüggésben

A gyermekek tankötelezettségéről az Nkt. 45. § (1) bekezdése rendelkezik. E szerint Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni. Az NM rendelet 84. § (4) bekezdés ad) pontja alapján az ellátást nyújtó gondoskodik arról, hogy a gondozott gyermek hozzájusson a korának és képességeinek megfelelő oktatáshoz, szakképzéshez, továbbá a tanulmányi lemaradásai megszüntetéséhez szükséges segítséghez, illetve azokhoz a feltételekhez, amelyek biztosítják tehetsége, képességei megfelelő kibontakoztatását.

A rendelkezésemre álló információk szerint a látogatás idején a Gyermekotthonban élő tanköteles gyermekek tankötelezettségüknek iskolába járással tettek eleget. A járványhelyzet kapcsán elrendelt tantermen kívüli, digitális munkarend szerinti nevelés-oktatáshoz a Gyermekotthonban élő tanulók számára a Gyermekotthon a szükséges hozzáférést és a tanulók felkészülését biztosította.

4. A gyermekek kapcsolattartása tekintetében

A Gyvt. 9. §-a a nevelésbe vett gyermek kapcsolattartáshoz való jogát a gyermek különleges jogaként nevesíti. A Gyer. 30/H §-a alapján a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek a gyámhivatali határozatban szabályozottak szerint tarthatnak kapcsolatot a hozzátartozóikkal. A Gyvt. 86. § (1) bekezdése rendelkezik a gyermekvédelmi gyám a gyermek gondozásával, nevelésével összefüggő feladatairól. A Gyvt. 86. § (1) bekezdésnek a) és b) pontja szerint a gyámnak a kirendelését követően legfeljebb 15 napon belül személyesen kell találkoznia a gyermekkel. Ezt követően legalább havonta egy alkalommal, a hatodik életévét be nem töltött gyermek esetén legalább kéthetente fel kell keresnie a gyermekeket. A gyám kötelessége, hogy a gyermek számára telefonon elérhető legyen, illetve – a gyermek kérésére – a gondozási helyen vagy semleges helyen való találkozás lehetővé tétele.

A Gyvt. 11/A. § (1) bekezdése szerint a gyermekjogi képviselő ellátja a gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermek törvényben meghatározott jogainak védelmét, és segíti a gyermeket jogai megismerésében és érvényesítésében, kötelességei megismerésében és teljesítésében. A Gyvt. 11/A. § (3a) bekezdése alapján a gyermekjogi képviselő jogosult az általa kezdeményezett időpontban a gyermekkel személyesen, a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató vezetőjének, munkatársának – ideértve a nevelőszülőt is – jelenléte nélkül találkozni. A gyermek gondozási helyének biztosítania kell a gyermek és a gyermekjogi képviselő zavartalan kapcsolattartásának körülményeit.

A járvány kapcsán elrendelt intézmény elhagyási és látogatási tilalom idején a gondozott gyermekek telefonon, és interneten tartották a kapcsolatot a hozzátartozóikkal, gyámjukkal és a gyermekjogi képviselővel.

Látogatásom idején a gyermekvédelmi gyámok és a gyermekjogi képviselő személyes látogatásának nem volt akadálya, azzal kapcsolatban a Gyermekotthon problémát nem jelzett. A kapcsolattartások erre a célra kialakított helyiségben történnek, így a gyermekek zavartalan körülmények között tudnak találkozni a gyermekvédelmi gyámokkal és a gyermekjogi képviselővel. A gondozott gyermekek a gyámhivatali határozatban foglaltaknak megfelelően tarthatnak kapcsolatot hozzátartozóikkal.

Összegzésként

A helyszíni látogatás tapasztalataira, valamint a COVID-19 járványhelyzet miatti megelőzés szempontjain alapuló, szűkebb fókuszú látogatásra tekintettel ombudsmani intézkedést nem teszek, jelentésemet figyelemfelhívásnak szánom.

Kiemelt fontosságúnak tartom és köszönöm az intézményben dolgozóknak a járvány idején tanúsított helytállását, különösen a megbetegedések megelőzése, valamint a járvány terjedésének megakadályozása érdekében tett erőfeszítését, továbbá az online oktatás kapcsán a gyermekeknek nyújtott segítségét.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos